

ת"פ 20927/02/18 - מדינת ישראל נגד פלוני, פלוני, פלוני

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

ת"פ 20927-02-18 מדינת ישראל נ' פלוני ואח'

בפני כבוד השופט עמי קובו
בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

1. פלוני
2. פלוני
3. פלוני

הנאשמים

גזר דין

רקע

1. בעניינם של הנאשמים 1-2, קטינים ילידי שנת 2000 - נקבע בהתאם להודאתם בעובדות כתב האישום המתוקן כי ביצעו את העבירות כדלקמן:
 - א. שוד, עבירה לפי סעיף 402(א) בחוק העונשין, תשל"ז - 1977 (להלן: "החוק").
 - ב. נהיגה פזיזה ורשלנית, עבירה לפי סעיף 338(א)(1) בחוק.
2. הנאשם 3 הורשע בהתאם להודאתו בעובדות כתב האישום המתוקן בעבירות כדלקמן:
 - א. סיוע לשוד, עבירה לפי סעיף 402(א) בחוק יחד עם סעיף 31 בחוק.
 - ב. נהיגה פזיזה ורשלנית, עבירה לפי סעיף 338(א)(1) בחוק.
3. על-פי המתואר בעובדות כתב האישום המתוקן, ביום 20.1.18, בשעת צהרים, המתלונן 1 רכב בשטח פתוח בסמוך לכפר חב"ד, על טרקטורון השייך לו, יחד עם המתלונן 2 אשר ישב מאחוריו. עובר לשעה 15:15, הגיעו לשטח הנאשם 1 כשהוא רכוב על אופנוע והנאשם 2 שהוא רכוב על טרקטורון וזאת מבלי שהם חובשים קסדות לראשם. עת הבחינו הנאשמים 1 ו-2 במתלוננים הרכובים על הטרקטורון, קראו להם לעצור והמתלוננים עצרו. הנאשם 1 התקרב לטרקטורון, כיבה את המנוע וניסה להוציא את המפתחות ממתג ההתנעה. לאחר חילופי דברים בין הנאשמים למתלוננים, אמר הנאשם 1 למתלונן 2: "שתוק" ודחף אותו בפניו. בהמשך לכך, המתלונן 2 החל לברוח מהנאשמים בריצה ואילו המתלונן 1 נמלט כשהוא על הטרקטורון, ואסף לאחר מספר מטרים את המתלונן 2. המתלוננים נסעו על הטרקטורון, תוך שהנאשמים 1 ו-2 רודפים אחריהם בנסיעה מהירה. במהלך המרדף פגש הנאשם 2 בנאשם 3 והשניים המשיכו לרכוב לרדוף אחר

המתלוננים, כאשר הנאשם 3 נהג בטרקטורון והנאשם 2 יושב מאחוריו, ומבלי שהשניים חובשים קסדות. במטרה לגרום למתלונן 1 לעצור, נהגו הנאשמים באופן שמסכן את המתלוננים, תוך שהם נכנסים לנתיב נסיעתם, ומאלצים אותו לסטות ממנו. לאחר זמן מה, חסמו הנאשמים את דרכם של המתלוננים. בלית ברירה עצר המתלונן 1 את הטרקטורון, והמתלונן 2 נמלט מהמקום בריצה. בהמשך לכך, הוציא אחד הנאשמים את המתפתחות ממתג ההתנעה של הטרקטורון, והשליך אותם אל עבר השיחים. המתלונן אסף את מפתחות הטרקטורון והכניסם לכיסו. במהלך המתואר לעיל, הכה הנאשם 2 את המתלונן 1 וחבל בו בזרועו. בהמשך, הגיח הנאשם 1 מאחורי המתלונן 1, משך אותו בקסדה בחוזקה והפיל אותו לקרקע. לאחר מכן קרע אחד הנאשמים האחרים את כיס מכנסיו של המתלונן 1, ונטל מכיסו את הטלפון הנייד שהיה שם ואת המפתחות של הטרקטורון. אחד הנאשמים נטל את הטרקטורון והם נמלטו מהמקום.

במעשיהם המתוארים הנאשמים 1-2 שדדו את המתלוננים, כשהנאשם 3 מסייע להם, וכן הנאשמים נהגו ברכב בדרך שיש בה כדי לסכן חיי אדם.

4. הצדדים הגיעו להסדר דיוני, לפיו הנאשמים 1-2 שהם קטינים יודו בכתב האישום המתוקן, ייקבע שהם ביצעו את המיוחס להם בכתב האישום והם יופנו לקבלת תסקיר שירות המבחן ללא הסכמה לעונש. בנוגע לנאשם 3 הסכימו הצדדים שהנאשם יורשע בכתב האישום המתוקן ויופנה לקבלת תסקיר. בהמשך לכך, בעניינו של הנאשם 3 הוסכם שהצדדים יעתרו במשותף לעונש של 4 חודשי מאסר לנשיאה בעבודות שירות. כמו כן הוסכם שכל אחד מהנאשמים יפצה את המתלונן בסכום של 20,000 ₪.

תסקירי שירות המבחן

בעניינו של הנאשם 1:

5. [הושמט].

בעניינו של הנאשם 2:

6. [הושמט].

בעניינו של הנאשם 3:

7. [הושמט].

טיעוני הצדדים

8. לטענת ב"כ המאשימה, עו"ד אפרת פאר, הושגה הסכמה בעניינו של הנאשם 3 לעונש של ארבעה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות כרכיב עיקרי. אף שהנאשם 3 הורשע בעבירה של סיוע לשוד, מדובר בבגיר שהתסקיר שהוגש בעניינו אינו בא בהמלצה שיקומית. בנוסף עותרת המאשימה להשית עונשים נלווים של מאסר על תנאי, פיצוי למתלונן, פסילת רישיון נהיגה ופסילה על תנאי. במסגרת ההסדר הוסכם לגבי כל אחד מהנאשמים שיוטל פיצוי בסך 20,000 ₪, ובסך הכל הפיצוי למתלונן יעמוד על 60,000 ₪. הכסף הופקד. בהשלמת טיעוניה לעונש, עתרה המאשימה להפעיל את

עונש הפסילה על תנאי מהליך קודם.

במקרה זה נפגעו ערכים של הזכות לביטחון אישי והגנה על תחושות הביטחון של הציבור וכן על זכות הקניין. נקבע לא אחת כי תחושת האימה וחוסר האונים שבהם שרוי קורבן עבירת השוד מותרים בו צלקות נפשיות לתקופה ארוכה. מדובר במקרה חמור של שוד בצוותא בצהרי היום אשר כלל מרדף מסוכן אחר כלי רכב, כך שפוטנציאל הנזק הוא משמעותי. הנאשמים נקטו באלימות נגד המתלונן ונטלו רכוש בשווי של עשרות אלפי ₪. באיזון בין שיקולי השיקום של נאשמים 1 ו-2 תוך התייחסות לכללים ולנסיבות האישיות, לבין טיב העבירה וחומרתה, נסיבות ביצוע העבירה וכן צורכי הרתעה, הלימה והגנה על הציבור - יש לחרוג מהמלצת שירות מבחן ולהעדיף את שיקולי ההלימה וההרתעה, ולהרשיע את הנאשמים על אף היותם קטינים על גבול הבגרות. נאשם 1 ביצע את העבירה 3 חודשים לפני גיל 18, נאשם 2 היה עשרה ימים לפני יום הולדתו ה-18, ויש מקום להעביר מסר ברור בנוגע לחומרת העבירות שביצעו. נקבע לא אחת כי קטינות אינה מהווה חסינות מפני ענישה פלילית וכי יש להעניק משקל הולם גם לשיקולי ההרתעה והגמול בהתחשב בנסיבות העבירה. כן, בהתייחס לשיקולי הענישה לגבי קטינים הקרובים לגיל הבגרות, בית משפט העליון קבע לא אחת כי שיקולי הקטינות נבחנים בהתאם למידת הקרבה בגיל של הקטין לבגרות. ביחס לתסקירים שהתקבלו, נאשם 1 נמצא בעיצומו של הליך טיפולי שטרם הסתיים. אמנם התסקיר חיובי, אולם ההליך הטיפולי טרם הסתיים. ביחס לנאשם 2, גם כאן יש צורך בהמשך טיפול והוא טרם לקח חלק בקבוצה לצעירים. ביחס לנאשם 3, התסקיר אינו בא בהמלצה טיפולית, הנאשם הרחיק את עצמו מנוכחות במקום ושלל מעורבות בתיק. המאשימה עתרה להשית על הנאשמים 1-2 עונש של מאסר שיכול וירוצה בעבודות שירות, לצד עונשים נלווים.

9. לטענת ב"כ הנאשם 1, עו"ד ראפת נאשף, מבחינת היחס בין נאשמים 1 ו-2, הרי שאין הבדל ביניהם. מאז תסקיר המעצר שהתקבל בעניינו של הנאשם 1, הוא התקדם והחל בהליך שיקומי משמעותי. יש משמעות מיוחדת לשיקומו של אדם המתגורר באזור רמלה-לוד, כאשר המניע לביצוע העבירה היה לחץ קבוצתי. ככל עבירה של קטינים, הנאשם 1 רצה לרצות את המשפחה וסבר שביצוע העבירה ירצה אחרים. ככל שחלף הזמן בקשר עם שירות המבחן, חוזקו הדברים החיובים ושירות המבחן הגיע למסקנה שהנאשם הוא קטין בר שיקום והוא שוקם. שירות המבחן המליץ על המשך הקשר עמו עד שיושלם ההליך הטיפולי. הנאשם 1 לא ביצע עבירות חדשות, שמר על תנאי שחרורו והוא הפקיד את מלוא הפיצוי, בכסף שהנאשם עצמו חסך ושילם. מדובר בנאשם שנטל אחריות, עבר טיפול מעמיק בנושא עיבוד העבירה, כיום מבין את הפסול במעשיו ואת השלכות מעשיו על עצמו, על משפחתו ועל קורבן העבירה. הנאשם מביע אמפטיה לקורבן העבירה. מדובר באדם שעובד כיום, מתמיד בעבודה ומגלה אחריות, מצבו הכלכלי התייצב והוא מתכוון להינשא. הוא מבין שחתונה ומיסוד קשר משפחתי יובילו אותו לנורמטיביות. משפחתו של הנאשם תומכת בו ובשאיפותיו נורמטיביות. לאחר מעצרו, הנהלת בית הספר שבו למד סירבה לקבלו בחזרה ללימודים והוא אף לא הורשה להגיע לנשף סיום הלימודים - החלטה שפגעה בו מאוד וגרמה לקשיים סביב בחינות הבגרות. הנאשם מתכוון להשלים את בחינות הבגרות בתום ההליך. הוא לא שולב בטיפול קבוצתי כיוון שהיו לו קשיי שפה והוא לא הצליח להשתלב בקבוצה בשפה העברית. לכן החליטה קצינת המבחן לשלבו בשיחות פרטניות. הפסיקה קובעת שכל מקרה נשקל לגופו וחומרת העבירה אינה חזות הכל. במקרה זה אף שמדובר בעבירה חמורה, נסיבותיה אינן חמורות והשיקול השיקומי גובר. המאשימה לא הוכיחה שנגרם למתלונן נזק נפשי או פיזי. בעת האירוע לא נעשה שימוש בנשק קר או חם. הנאשם בסך הכל נתן מכה, דחף מהפנים והפיל את המתלונן. גורמי הסיכון בעניינו משתלבים עם גורמי הסיכוי לשיקום, והחברה תצא נשכרת אם הנאשם לא יורשע. כאדם שעבר טיפול הוא יהיה דוגמה ומופת לאחרים. ההגנה עותרת לאמץ את המלצות

שירות המבחן ולא להרשיע את הנאשם 1. הנאשם לומד נהיגה על משאית ולכן מבוקש שלא יוטל על הנאשם 1 עונש של פסילת רישיון נהיגה, שכן בכוונת הנאשם לעבוד כנהג ויש להסתפק לעונש מותנה.

10. לטענת ב"כ הנאשמים 2-3, עו"ד שי גבאי, בעניינו של הנאשם 3 קיים הסדר טיעון מוסכם לעונש. מדובר בהסדר ראוי בנסיבות העניין, בשים לב לגילו הצעיר, עבר פלילי שאינו מכביד וחלקו הקטן על פי כתב האישום המתוקן. בנסיבות אלה, עונש מאסר שיכול וירוצה בעבודות שירות למשך 4 חודשים לצד פיצוי כספי סך של 20,000 ₪, מהווה עונש סביר. לא הייתה הסכמה לעניין פסילת רישיון נהיגה. בשים לב לגילו הצעיר ולחלקו בכתב האישום, אין מקום להשית פסילה ממשית בפועל שכן מדובר בעניין אגבי לאירוע עצמו. האירוע האלים בגינו הואשמו בשוד, אינו מיוחס לנאשם 3 אלא מעצם נוכחותו באירוע. לכן, ניתן להסתפק בפסילה צופה פני עתיד.

באשר לנאשם 2 - מדובר בקטין בעת ביצוע העבירה, כמו גם הנאשם 1, ולכן חלים הכללים הנוגעים לשפיטת נוער. בעבירות מסוג זה, המאשימה נוהגת להגיש כתבי אישום לבית משפט השלום לנוער, ואולם במקרה זה אחד הנאשמים בגיר ולכן התיק נדון בבית המשפט המחוזי. בוצע תיקון משמעותי בכתב האישום, בשל קשיים ראייתיים. חלקו של הנאשם 2 מבחינת האלימות שהפעיל כולל מכה בזרועו של המתלונן. קיימת פסיקה בתיקים לא פחות חמורים בהם בית המשפט העליון ביטל הרשעה, ובתי המשפט נמנעו מהרשעת קטינים. בית המשפט העליון קבע שלהמלצות שירות המבחן ולשיקולי שיקום הקטין יש משקל משמעותי, ומכאן שיש להתייחס להמלצות שירות המבחן, לתת להן דגש וכדי לחרוג מהן יש צורך בנימוקים כבדי משקל. הכלל הוא ההמלצה, והחריג הוא הסטייה ממנה. תסקירי שירות המבחן מלמדים שהנאשם בעל שאיפות נורמטיביות, שיתף פעולה באופן מלא עם שירות המבחן ואין נימוק לדחות את המלצת שירות המבחן לאי הרשעה. התסקיר הראשון מפרט את נסיבותיו האישיות, כשעדיין הוא לא היה בשל ונדרשה עוד עבודה. התסקיר המסכם בא בהמלצה להימנע מהרשעתו בדיון. בכל הפרמטרים החשובים הוא מתפקד בצורה מצוינת: כך בתחום הלימודים ובתחום התעסוקה. קיימת הפנמה ולקיחת אחריות מלאה על העבירה. הנאשם ביטא חרטה ובושה סביב הנושא. נושא הלימודים וההישגים חשוב לו. אף אם לא היה קטין, ברור שהרשעה היא אבן נגף לגבי תכניות עתידיות. האבחנה בין הנאשמים 1-2 לבין הנאשם 3 הוא גילם. כשמדברים על בגיר, הימנעות מהרשעה היא החריג בהתאם למבחני הלכת כתב. בקטינים המצב שונה. קיימים במקרה זה כל הנימוקים להימנעות מהרשעה ולא יכולה להיטען טענה לפגיעה באחידות הענישה. ההגנה עותרת שלא להרשיע את הנאשם 2 ולהשית עליו דרכי טיפול כפי שהמליץ שירות המבחן. יש לתת משקל לכך שהנאשם 2 הפקיד פיצוי משמעותי למתלונן ויש בכך מתן מענה לנזקים שנגרמו לו, הן באשר לרכוש שנגנב והן באשר לנזקים אחרים כתוצאה מהאירוע שחוהה.

בהשלמת טיעונו לעונש, עתרה ההגנה בעניינו של הנאשם 3 להאריך את עונש הפסילה המותנה בעניינו. כמו כן הסכימה לתשלום ההתחייבות הכספית שהוטלה על הנאשם בהליך קודם.

11. הנאשם 1 התנצל על מעשיו, מרגיש את רגשותיו של המתלונן, שם עצמו במקומו. היה קטן ועכשיו חושב לפני שעושה מעשים. רוצה ללמוד ולהתקדם בחייו.

12. הנאשם 2 התנצל, השלים בגרויות ומתכנן להשלים לימודיו ולהינשא בקרוב. שם עצמו במקום של המתלונן וחש שזה קשה. מתכוון ללמוד.

13. הנאשם 3 הבהיר שהוא מודה בעבירה. הוא התנצל על מעשיו, מבין שעשה טעות ומבקש סליחה, לא יחזור על מעשיו. התארס, רוצה להינשא בעוד כ-5 חודשים.

14. בעניינו של הנאשם 3 הוצג הסדר טיעונים והצדדים עתרו במשותף לעונש של 4 חודשי מאסר שיכול וירוצו בעבודות שירות לצד פיצוי למתלונן בסך של 20,000 ₪ ועונשים נלווים. לא הייתה מחלוקת אף בנוגע לחילוט ההתחייבות מהליך קודם. בעניין פסילת רישיון הנהיגה לא הייתה הסכמה בין הצדדים.
15. בעניינם של הנאשמים 1-2, קטינים על סף בגרות בעת ביצוע העבירה, יש לדון תחילה בשאלת הרשעתם בדין.

סוגיית ההרשעה בדין בעניינם של הנאשמים 1-2

16. בהתאם להוראות חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א-1971 (להלן: "חוק הנוער"), נקבע תחילה כי הנאשמים ביצעו את העבירות המיוחסות להם בכתב האישום המתוקן. כעת, לאחר קבלת תסקירי שירות המבחן וטיעוני הצדדים, יש לבחון האם יש להרשיע את הנאשמים בדין, או שמא יש להסתפק בסיום ההליך ללא הרשעה.
17. בית המשפט העליון עמד לא אחת על האיזונים הנדרשים בכל הנוגע להחלטה על הרשעת קטינים הכוללים את חומרת העבירה ושיקולי תגמול והרתעה, נסיבותיו הפרטניות של הקטין, הליך שיקומו והפגיעה הצפויה מהרשעתו על שיקומו העתידי (לעניין זה ראו: רע"פ 6745/10 פלוני נ' מדינת ישראל [23.10.19]; רע"פ 1728/17 פלוני נ' מדינת ישראל [10.3.17]; ע"פ 4176/19 פלוני נ' מדינת ישראל [12.1.20]).
- בע"פ 9262/03 פלוני נ' מדינת ישראל (20.4.04) התייחס בית המשפט העליון לסוגיית הרשעת קטינים כדלקמן:

"אין ספק כי כאשר מדובר בקטין, המשקל שיש ליתן לאינטרסים הרלוונטיים לשאלה אם להרשיעו או שמא להימנע מהרשעתו, והאיזון הפנימי ביניהם שונים מהשיקולים ביחס לנאשם בגיר. הלכה פסוקה היא כי לגבי קטין ינתן משקל-יתר לנסיבותיו האישיות, ובהן גילו של הנאשם, הנזק הצפוי לו בגין ההרשעה, אפשרויות הטיפול בו וסיכויי שיקומו. נסיבותיו האינדיווידואליות של הקטין יקבלו משנה תוקף במסגרת הפעלת שיקול-הדעת בשאלת הרשעתו נוכח האינטרס של הפרט, שהוא גם האינטרס של הכלל, לסייע לקטין לחזור לתפקוד נורמטיבי בחברה בעודו בתחילת דרכו בחיים. בהתאם לכך, כאשר מדובר בקטינים, הרי "...ככלל - הנכונות לסטות מחובת מיצוי הדין ולהימנע מהרשעה תוך הדגשת עניינו של הפרט תהא נדירה פחות" מאשר ביחס לנאשם בגיר... עם זאת בית-משפט זה כבר פסק כי גם בעניינם של קטינים אין לומר שנקודת המוצא צריכה להיות טיפול ללא הרשעה... לצד שיקולי הטיפול והשיקום בקטין ונסיבותיו האישיות חייב בית-המשפט להוסיף ולשקול את טיב העבירה וחומרתה, את נסיבות ביצוע העבירה וכן את צורכי ההרתעה, המניעה, הגמול וההגנה על הציבור... במילים אחרות, שומה עלינו לבחון הן את העברין הקטין והן את העבירה שביצע".

לעניין דחיית עתירה לביטול הרשעתו של קטין במקרה של שוד (ועונש של עבודות שירות) ראו ע"פ 2105/10 פלוני נ' מדינת ישראל (7.9.10).

בית המשפט העליון, מפי כב' השופט נ' הנדל, התייחס בע"פ 240/16 מדינת ישראל נ' פלוני (11.1.17), לנקודת האיזון ומשמעות הרשעת קטינים כדלקמן:

"אף במקרה של קטינים, לצד בחינה של שיקולי השיקום, שומה על בית המשפט לתת את הדעת

על הערכים החברתיים שעשויים להיפגע במקרה של אי הרשעה... אין להקל ראש גם ברכיב החינוכי של המשפט הפלילי המכוון לא רק כלפי החברה אלא גם ובמיוחד כלפי הנאשם. מלומדים רבים - וביתר שאת בתקופה האחרונה - רואים בענישה לא רק גמול או הרתעה, אלא אף את דרכה של החברה להידבר עם הנאשמים וללמדם להבחין בין טוב ורע... ניתן לסבור כי לשיקולים אלה, או למצער לחלקם, משקל מיוחד בעניינים של קטינים הנמצאים בשלב ההתבגרות, הלמידה ועיצוב האישיות. על פי קו זה - ההרשעה לא באה רק לתייג את הנאשם, אלא בראש ובראשונה לגרום לו להפנים את משמעות מעשיו ולשוב לדרך הישר...".

18. **מבחינת נסיבות ביצוע העבירה וחומרתה** - הרי שעבירת השוד מאגדת בקרבה שילוב של אלימות ופגיעה בקניין, ויש בה איום מובנה על גופו, כבודו, קניינו ושלוות נפשו של הקורבן. עבירת השוד מתבצעת מתוך מטרה להשיג רווח קל בדרך עבריינית, תוך איום או פגיעה באנשים תמימים. עבירה זו פוגעת בסדר הציבורי ובתחושת הביטחון של הציבור. תחושת האימה וחוסר האונים שבה שרוי קורבן עבירת השוד, והחשש לחייו, מותירים בו לא פעם צלקות נפשיות חמורות לאורך תקופה ארוכה ומערערים את ביטחונו האישי (ראו דברי כב' השופט רובינשטיין בע"פ 8660/10 **פלוני נ' מדינת ישראל** [17.5.11], וכן דברי כב' השופט ג'ובראן בע"פ 9094/12 **טספאי נ' מדינת ישראל** [28.4.13] ובע"פ 9079/16 **מיארה נ' מדינת ישראל** [9.3.17]).

19. בעבירות השוד קיימים מדרגי ביניים של חומרה, ובמסגרת זו יש לבחון את מידת התכנון והתחכום; מספר המשתתפים; טיב ושווי הרכוש שנשדד (רכב, כסף מזומן, תכשיטים, אופניים, טלפון סלולרי); מקום ביצוע העבירה (בית מגורים, סניף בנק, קיוסק); האם נעשה שימוש בנשק קר או חם (אקדח, סכין, חפץ דמוי אקדח), האם הופעלה אלימות פיזית ובאיזו מידה; זהות הקורבן (קשישים, עובדי לילה, נהגי מוניות, בני נוער); הנזקים שנגרמו ועוד.

במקרה דנן מדובר ברף משמעותי של עבירת השוד, וזאת הואיל והעבירה בוצעה על-ידי שלושה נאשמים שחברו יחד (שניים כמבצעים בצוותא והשלישי כמסייע), תוך שימוש באלימות (נאשם 2 חבל בזרועו של המתלונן, ונאשם 1 הפיל את המתלונן ארצה), יצירת סיכון משמעותי בעת שרדפו אחרי המתלוננים בנהיגה מסוכנת (הנאשמים נהגו באופן שמסכן את המתלוננים, תוך שהם נכנסים לנתיב נסיעתם ומאלצים אותם לסטות ממנו), ולאור הנזק שנגרם בפועל, בשווי הטרקטורון שנשדד (72,600 ₪), ולא הושב, והטלפון הסלולרי שנשדד. מובן הדבר כי המתלוננים אף חוו פחד ובהלה נוכח ביצוע עבירת השוד על ידי שלושה שרדפו אחריהם בכלי רכב, כשהמתלוננים ניסו להימלט, ובאופן שיש בו כדי לסכנם. העבירה של נהיגה פזיזה ורשלנית בוצעה תוך סיכון רב, כשמדובר ברף גבוה יחסית של מעשי פזיזות ורשלנות ברכב.

מנגד, יש לתת את הדעת לכך שהעבירה אשר יוחסה לנאשמים בכתב האישום המתוקן היא של שוד, לפי סעיף 402(א) בחוק העונשין (שדינה 14 שנות מאסר), ולא של שוד בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 402(ב) בחוק (שדינה 20 שנות מאסר) - זאת לצד עבירת הנהיגה פזיזה ורשלנית (שדינה 3 שנות מאסר).

20. **מבחינת ההליך הטיפולי שעברו הנאשמים** 1-2 בשירות המבחן, הרי שהם שולבו תחילה בקבוצה המיועדת לעצורי בית למשך זמן קצר יחסית. הנאשם 1 לא היה פעיל בשיח הקבוצתי וענה באופן קונקרטי רק כשפנו אליו ולעומתו הנאשם 2 היה משתתף חיובי ומקדם בקבוצה. בהמשך לכך הנאשמים קיימו מפגשים פרטניים בשירות המבחן, כשהתרשמות שירות המבחן היא שהיה מקום לשלבם בקבוצה טיפולית בשירות המבחן למבוגרים, אולם בהיעדר מקום פנוי בקבוצה מתאימה, הם לא שולבו בקבוצה והמשיכו בקשר פרטני בשירות המבחן לנוער. ביצוע העבירה הוסבר על רקע לחץ

חברתי/משפחתי בעת האירוע ובעניינו של הנאשם 2 הוסבר כי בנוסף לכך הוא ביצע את העבירה גם על רקע קושי בהתמודדות עם חווית זלזול ופגיעה בכבודו מצד נפגע העבירה. קיים קושי לקבל את המסקנה שכל אחד מהנאשמים היה נתון ללחץ חברתי/משפחתי מהנאשמים האחרים בעת ביצוע העבירה, מבלי שאף אחד מהם היה זה שגרם ללחץ האמור. הטיפול בנאשם 1 עסק בהגברת יכולתו לנהל משא ומתן, קבלת החלטות והתמודדות עם לחץ חברתי. כשהיעד להמשך הטיפול הוא חיזוק ביטחונו העצמי, פיתוח דרכים אלטרנטיביות ועידוד המשך תפקוד תקין במישורי חיי השונים. הטיפול בנאשם 2 עסק בזיהוי טעויות חשיבה, תהליך קבלת החלטות וחיזוק מיומנויות התמודדות, אף שכל אלה, אשר עמדו בבסיס העבירה, אינן מאפיינות להערכת שירות המבחן את התנהלות הנאשם בדרך כלל. יעד המשך הטיפול הוא חיזוק כוחותיו החיוביים. נתתי דעתי לכך שהנאשמים נטלו אחריות, הביעו חרטה, גילו הבנה למניעי העבירה וגילו אמפתיה לנפגעי העבירה. עם זאת, סבורני שההליך המתואר, אינו הליך טיפולי משמעותי. הנאשמים לא שולבו בטיפול ייעודי הקשור בדפוסי אלימות או בפתרון קונפליקטים בדרכים מקדמות ולא אלימות, הטיפול בהם התמקד בחיזוקם מול גורמי סמכות משפחתיים ובקבלת החלטות, וסבורני שאין די בהם כדי להצביע על דרך שיקומית משמעותית.

21. **מבחינת גילם של הנאשמים** - הנאשמים 1-2 בגירים כיום, ובעת ביצוע העבירה היו קטינים על סף בגרות - **הנאשם 1 היה בן 17 ו-9 חודשים וכיום הוא בן 19 ו-9 חודשים, והנאשם 2 היה 11 ימים טרם הגיעו לגיל 18 וכיום הוא בן 20.**

בית המשפט העליון קבע לא אחת שלגילם של קטינים השפעה על שיקולי הענישה. לעניין זה ראו דברי כב' השופט ע' פוגלמן בע"פ 121/16 **מדינת ישראל נ' פלוני** (11.2.16):

"...מטבעם של דברים - וכפי שציני בעבר - ככל שקטין קרוב יותר לגיל הבגרות בעת ביצוע המעשים, כך משקלם של השיקולים הקבועים בחוק העונשין - ובעיקרם עיקרון ההלימה בין חומרת המעשה ומידת האשם לבין חומרת העונש - גובר".

(לעניין זה ראו גם בע"פ 8144/13 **פלוני נ' מדינת ישראל** [10.3.15]).

אף נסיבותיהם האישיות של הנאשמים אינן יוצאות דופן, והפגיעה העתידית בשיקומם של הנאשמים, בעקבות הרשעתם, אינה ניכרת. בהקשר זה יש לתת את הדעת שהנאשמים כיום הם בני כ-20, ולא ניכר כי מי מהם נמצא במסלול חיים אשר בו ההרשעה עלולה לגרום לו לפגיעה תעסוקתית משמעותית.

22. בעניין משקלן של המלצות שירות המבחן בבחינת שאלת הרשעת קטינים קבע בית המשפט העליון, מפי כב' השופט י' אלרון, ברע"פ 5745/19 **פלוני נ' מדינת ישראל** (23.10.19) את הדברים הבאים:

"... אמנם לתסקירים החיוביים של שירות המבחן לנוער והמלצותיו יש לתת משקל במסגרת בחינת השאלה האם להרשיע את המבקשים בעבירה שביצעו, ואולם אין בכך כדי לכבול את ידי הערכאה הדיונית או ערכאת הערעור, אשר רשאיות לסטות מהמלצות אלה במקרים מתאימים, משנמצא כי יש לבכר שיקולי גמול והרתעה על פני שיקולי שיקום..."

(בעניין זה ראו גם ע"פ 2280/13 **פלוני נ' מדינת ישראל** [2.10.13]).

עיינתי בפסיקה הענפה אשר הגישו ב"כ הנאשמים בנוגע למקרים דומים אשר הסתיימו באי-הרשעה, ואולם לא שוכנעתי שיש בפסיקה האמורה כדי ללמד על המקרה דנן.

23. בסיכומי של דבר, כאשר מאזנים מחד גיסא את שיקולי הטיפול והשיקום בנאשמים, תוך התייחסות

לכללים המיוחדים הנוגעים לקטינים, ולנסיבותיהם האישיות, ומאיך גיסא את שיקולי טיב העבירה וחומריתה, את נסיבות ביצוע העבירה וכן את צורכי ההרתעה, הגמול וההגנה על הציבור - סבורני שבמקרה דנן יש לחרוג מהמלצת שירות המבחן, לקבל את עמדת המאשימה ולהעדיף את שיקולי ההלימה וההרתעה, וזאת מן הטעמים הבאים:

- א. נסיבות ביצוע העבירות שאותן ביצעו הנאשמים הן חמורות.
- ב. הליכי השיקום והטיפול שאותם עברו הנאשמים לא היו משמעותיים מאוד.
- ג. העבירות בוצעו בהיותם על סף בגרות.
- ד. נסיבותיהם האישיות אינן יוצאות דופן.
- ה. הפגיעה העתידית בשיקומם, בעצם הרשעתם, אינה ניכרת.

לפיכך, ועל אף שמדובר בקטינים אשר שירות המבחן המליץ להימנע מהרשעתם, סבורני כי יש לבכר את שיקולי הגמול וההרתעה על פני השיקול השיקומי, ולהרשיע את הנאשמים בדיון.

קביעת העונש הראוי לנאשמים 2-1

24. בהתאם לסעיף 40טו(א) בחוק העונשין, על ענישת קטין יחולו הוראות חוק הנוער. עם זאת, סעיף 40טו(ב) קובע כי בית המשפט רשאי להתחשב בעקרונות ובשיקולים המנחים בענישה, תוך התאמתם לענישת הקטין, ככל שסבר שראוי לתת להם משקל בנסיבות המקרה. משמע שעקרון השיקום, נסיבותיו האישיות של הקטין וגילו מקבלים, ככלל, משקל רב יותר, לעומת דינם של בגירים שלגביהם העיקרון המנחה, לפי תיקון 113 לחוק העונשין, הוא עקרון ההלימה.
25. לענין מדיניות ענישת קטינים שהורשעו בפלילים, ראוי להפנות לדברי כב' השופט ע' פוגלמן בע"פ 3203/13 **מדינת ישראל נ' פלוני** (20.11.13):

"בבואו לגזור את דינו של קטין שהורשע בפלילים... מקנה בית המשפט משקל יתר לנסיבותיו האישיות של הקטין ולסיכויי להשתקם. מדיניות זו מושתתת על שלושה טעמים עיקריים: האחד, גילו הצעיר של הקטין, הגורם לכך שהתנהגותו העבריינית עלולה להיות תוצאה של חוסר בגרות, בשלות והבנה של חומרת המעשים והשלכותיהם; שנית, הרצון להגן על קטינים מפני תנאי כליאה קשים ומהיחשפות לדפוסי התנהגות עבריינית בבית הסוהר שעלולה להיטמע בקטינים ולפגוע בסיכוייהם להשתקם; ושלישית, השאיפה לשקם קטינים שחיהם בתחילת דרכם לפני שתוחמץ ההזדמנות לכך... עם זאת, יש לזכור כי קטינות אינה מהווה מגן או מקנה חסינות מפני ענישה פלילית, ולצד משקל היתר שניתן לנסיבות האינדיבידואליות ולשיקולי השיקום, יש להקנות משקל הולם גם לשיקולי ההרתעה והגמול בהתחשב בנסיבות העבירה... על רקע שיקולים אלה נקבע בפסיקתנו כי גזירת עונשו של קטין מצריכה איזון בין השיקולים הבאים שחלקם קשורים זה בזה: (א) חומרת העבירה ונסיבותיה; (ב) גילו של הקטין בעת ביצוע העבירה - ככל שהקטין צעיר יותר, כך יטה בית המשפט להעדיף הפעלה של אמצעים שיקומיים על פני אמצעים עונשיים; (ג) הבעת חרטה כנה ונטילת אחריות למעשים מהווה שיקול לקולה; (ד) סיכויי השיקום - בהקשר זה מוקנה משקל ניכר לתהליכי השיקום שהקטין עבר עד לשלב גזירת העונש כפי שהוא עולה מעמדתם של הגורמים הטיפוליים והמקצועיים כעולה בתסקיר שירות המבחן; (ה) עברו הפלילי של הקטין - עבר פלילי הוא שיקול לחומרה והיעדרו הוא שיקול לקולה..."

כאמור לעיל, נקבע בפסיקה, לא אחת, כי קטינות אינה מהווה חסינות מפני ענישה פלילית, ולצד משקל היתר שניתן לנסיבות האינדיבידואליות ולשיקולי השיקום, יש להעניק משקל הולם גם לשיקולי ההרתעה והגמול בהתחשב בנסיבות העבירה (ע"פ 1004/06 פלוני נ' **מדינת ישראל** [9.8.06]; ע"פ 5355/14 פלוני נ' **מדינת ישראל** [27.10.15]).

26. בהתייחס לשיקולי הענישה לגבי קטין שקרוב לגיל הבגרות כבעניינם של הנאשמים, קבע לא אחת בית המשפט העליון כי הפעלת "שיקולי הקטינות", נבחנת גם לפי מידת קרבתו הגילאית של הקטין לבגרות (ראו: בע"פ 3673/15 פלוני נ' **מדינת ישראל** [14.3.16]; 2357/13 רוש נ' **מדינת ישראל** [6.10.13]). בעניין זה נקבע בע"פ 8144/13 פלוני נ' **מדינת ישראל** (10.3.15) כך:

"מטבע הדברים, ככל שהקטין קרוב יותר לבגרות בעת ביצוע המעשים, מוצדק יותר להתחשב בשיקולים הקבועים בחוק העונשין, ובעיקר בעיקרון ההלימה בין חומרת המעשה ומידת האשם לבין חומרת העונש (סעיף 40 לחוק העונשין). ואולם שיקולים אלה יהיו בבחינת נדבך נוסף על שיקולי הענישה המנחים בעניינם של קטינים...".

27. בכל הנוגע לעונש הראוי לנאשמים יש לתת את הדעת לחומרת העבירה ולשיקולים אשר פורטו לעיל בקשר לסוגיית הרשעת הנאשמים 1-2. מנגד נתתי דעתי לנטילת האחריות של הנאשמים לביצוע העבירה, הבעת חרטה וגילוי אמפתיה לנפגעי העבירה. כמו כן נתתי דעתי לכך שלנאשמים אין הרשעות קודמות, לחלוף הזמן מאז ביצוע העבירה (כשנתיים) ולעמדת שירות המבחן כי הנאשמים נתרמים מהקשר הטיפולי עמם, מכירים בגורמי הסיכון עבורם ועברו הליך חיובי. עוד נתתי דעתי לכך שהנאשמים הפקידו את הפיצוי למתלונן כפי שהוסכם בין הצדדים.

28. בכל הנוגע לענישה במקרים דומים הרי שלגבי קטינים קיימת קשת ענישה רחבה מאוד בהתאם לנסיבות הקונקרטיות של כל מקרה ולנסיבותיו האישיות של כל קטין, החל מעונשי מאסר בפועל לתקופות ממושכות (ע"פ 1062/19 פלוני נ' **מדינת ישראל** [9.7.19]), דרך עונשי עבודות שירות (ע"פ 2105/10 פלוני נ' **מדינת ישראל** [7.9.10], וכלה בצו של"צ ומאסר על תנאי (ת"פ 14247-09-17 **מדינת ישראל** נ' פלוני [21.5.19]).

עוד נתתי דעתי **לעקרון אחידות הענישה**. בין הצדדים הוסכם כי על הנאשם 3, שהיה בגיר במועד הרלוונטי והורשע בסיוע לביצוע העבירה, יושת עונש של 4 חודשי מאסר שיכול וירוצו בעבודות שירות. הנאשמים 1-2, שהיו קטינים, הורשעו כמבצעים העיקרים של עבירת השוד. כל הנאשמים הורשעו בעבירה של נהיגה פזיזה ורשלנית, כמבצעים עיקריים (לגבי חשיבות עקרון האחידות בענישה ובפרט כשמדובר בנאשמים באותה פרשה, ראו בע"פ 2580/14 חסן נ' **מדינת ישראל** [23.9.14]).

הסיוע של הנאשם 3 החל בשלב מוקדם של ההתרחשות, כבר במהלך המרדף שביצעו הנאשמים 1-2 אחר המתלוננים, כאשר הנאשם 3 נהג בטרקטורון והנאשם 2 ישב מאחוריו. בהמשכו של האירוע כתב האישום אינו מפרט מי מהנאשמים ביצע את המעשים, כך שלא ניתן ללמוד באופן ממשי על אופי והיקף הסיוע של הנאשם 3, ובכל מקרה ניכר שאין מדובר בסיוע ברף התחתון.

כמו כן, קיים שוני מהותי בין הנאשמים מבחינת הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה. הנאשם 3 הוא בגיר (בן 19 ו-3 חודשים בעת ביצוע העבירה) ולחובתו רישום פלילי קודם שהסתיים באי הרשעה. הנאשם 3 מתקשה בנטילת אחריות על ביצוע העבירה, והתסקיר שהוגש בעניינו אינו בא בהמלצה שיקומית. בשונה מכך, הנאשמים 1-2 היו קטינים בעת ביצוע העבירה, הם נעדרים עבר פלילי, נטלו אחריות על מעשיהם, הביעו חרטה וגילו

אמפתיה לנפגעי העבירה. כמו כן הוגשו בעניינם תסקירים חיוביים ובהם המלצה להימנעות מהרשעה בדין וקביעת דרכי טיפול.

29. באיזון בין השיקולים השונים, סבורני שיש לגזור על הנאשמים 1-2 עונש של עבודות שירות, כעתירת המאשימה. בכל הנוגע לאורך תקופת עבודות השירות, ובשים לב לכך שאף ב"כ המאשימה לא עתרה להשית על הנאשמים את התקופה המרבית של עבודות השירות, סבורני כי ניתן להסתפק בתקופה קצרה במעט מזו שעליה הוסכם בעניינו של הנאשם 3, לצד מאסר על תנאי, צו מבחן, פסילה בפועל ופסילה על תנאי של רישיון הנהיגה.

כמו כן יש להורות על פיצוי למתלונן בהתאם להסכמת הצדדים, וזאת על אף שהסכמה זו בדבר פיצוי כולל בסך 60,000 ₪, אין בה כדי לפצות את המתלונן במלוא נזקיו, לאור העובדה ששווי הטרקטורון שנשדד, על-פי כתב האישום, הוא 72,600 ₪. עם זאת, מובן הדבר כי אין בפיצוי המוסכם האמור בהליך הפלילי, כדי לשלול מהמתלונן את האפשרות למצות את זכויותיו בהליך אזרחי.

בעניינו של הנאשם 3 - יש לקבל את הסדר הטיעון ביחס להשתת עונש מאסר בן 4 חודשים לריצוי בעבודות שירות ופיצוי לנפגע העבירה בסך של 20,000 ₪, אשר הופקד על ידי הנאשם 3. בכל הנוגע לעונש הפסילה בעניינו של הנאשם 3, נתתי דעתי לכך שלחובת הנאשם 3 רישום פלילי קודם, ללא הרשעה, מבית המשפט לנוער בעבירות של נהיגה פוחזת של רכב (לפי סעיף 338(א)(1) לחוק העונשין), וכן שבל"ר ונטישה באותו מקום. באותו הליך נדון הנאשם לפסילת רישיון הנהיגה בפועל למשך 5 חודשים, לפסילה על תנאי ולהתחייבות. בנסיבות אלה, והואיל והנאשם שב וביצע עבירה של נהיגה פזיזה ורשלנית (נהיגה פוחזת של רכב), הרי שיש להטיל על הנאשם פסילה משמעותית של רישיון הנהיגה. בנוסף יש מקום להורות על הפעלת ההתחייבות הכספית שהוטלה על הנאשם באותו הליך.

סוף דבר

30. **אשר על-כן, הנני גוזר על הנאשמים את העונשים הבאים:**

כל אחד מהנאשמים 1-2:

- א. **3 חודשי מאסר שירוצה בעבודות שירות.** עבודות השירות תבוצענה בהתאם להמלצת הממונה. תחילת עבודות השירות לנאשם 1 בתאריך 5.3.20, ולנאשם 2 בתאריך 12.3.20.
- ב. 6 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור הנאשם במשך שנתיים מהיום כל עבירת רכוש מסוג פשע או אלימות מסוג פשע.
- ג. 3 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור הנאשם במשך שנה מהיום כל עבירת רכוש מסוג עוון או עבירת אלימות מסוג עוון.
- ד. צו מבחן למשך 12 חודשים. מובהר בזאת לנאשם כי אם לא ימלא את צו המבחן כנדרש, ניתן יהיה להפקיעו ולשוב ולגזור את דינו.
- ה. פיצוי בסך 20,000 ש"ח למתלונן. הפיצוי הופקד בקופת בית המשפט, ובהחלטה קודמת נקבע שיועבר למתלונן.
- ו. חודשיים פסילה בפועל מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה. הנאשם יפקיד את רישיון הנהיגה שברשותו או הצהרה מתאימה במזכירות בית המשפט.

עמוד 10

ז. 6 חודשי פסילה על תנאי מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה, לבל יעבור הנאשם במשך שנתיים מהיום עבירה של נהיגה פזיזה ורשלנית או עבירה לפי התוספת הראשונה או השנייה לפקודת התעבורה.

הנאשם 3:

א. **4 חודשי מאסר שירוצה בעבודות שירות.** עבודות השירות תבוצענה בהתאם להמלצת הממונה. תחילת עבודות השירות בהתאם למועד שיקבע הממונה על עבודות השירות.

ב. 8 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור הנאשם במשך שנתיים מהיום כל עבירת רכוש מסוג פשע או אלימות מסוג פשע.

ג. 4 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור הנאשם במשך שנה מהיום כל עבירת רכוש מסוג עוון או עבירת אלימות מסוג עוון.

ד. פיצוי בסך 20,000 ש"ח למתלונן. הפיצוי הופקד בקופת בית המשפט, ובהחלטה קודמת נקבע שיועבר למתלונן.

ה. 6 חודשי פסילה בפועל מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה.

ו. הפעלת עונש הפסילה המותנה בן 6 חודשים שניתן בת"פ 53250-12-15 (בימ"ש לנוער-רמלה) וזאת במצטבר לתקופת הפסילה שמוטלת על הנאשם, כך שהנאשם יפסל מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה למשך 12 חודשים. הנאשם יפקיד את רישיון הנהיגה שברשותו או הצהרה מתאימה במזכירות בית המשפט.

ז. 8 חודשי פסילה על תנאי מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה, לבל יעבור הנאשם במשך שנתיים מהיום עבירה של נהיגה פזיזה ורשלנית או עבירה לפי התוספת הראשונה או השנייה לפקודת התעבורה.

ח. מימוש ההתחייבות הכספית בסך של 3,500 ₪ אשר הוטלה בת"פ 53250-12-15 (בימ"ש לנוער רמלה). הסכום ישולם ב-7 תשלומים חודשיים שווים ורצופים, שהראשון שבהם ביום 1.6.20. אם לא ישולם תשלום כלשהו במועדו, תעמוד היתרה לפירעון מיידי.

מזכירות בית המשפט תמציא העתק גזר דין לשירות המבחן לנוער, לשירות המבחן למבוגרים, ולממונה על עבודות השירות.

זכות ערעור לבית-המשפט העליון תוך 45 ימים.

ניתן היום, ט' שבט תש"פ, 04 פברואר 2020, בנוכחות הצדדים.